

Şa'bân(Şaban) Yarıladiğında Oruç Tutmayın Hadisi

Ömer Faruk

6 May, 2018

<https://ilimvecihat.com>

بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على
رسولنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

Ebu Hureyre (*radiyallahu anh*)'dan gelen rivayete göre Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

إذا انتصف شعبان فلا تصوموا

"Şa'bân yarılandığı (ikinci yarısı kaldığı) zaman (Ramazân'a kadar) oruç tutmayın." (Ebu Dâvûd -lafız O'na aittir-, Tirmizî, Nesâî; es-Sunenu'l-Kubrâ, İbn Mâce, Ahmed ve daha başka kaynaklar)

Hadis bu manada farklı lafızlarla birçok yoldan gelmiş olup bu yolların ravilerinin hepsi Alâ b. Abdurrahman'dan rivayet etmişlerdir. Yani hadisin merkezini Alâ oluşturmuş, O'ndan başkası bu hadisi rivayet etmemiştir. Alâ da babası Abdurrahman'dan, babası da Ebu Hureyre'den, O'da Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'den nakletmiştir.

Ulema bu hadisin sıhhati konusunda ihtilaf etmişlerdir. Tirmizî, İbn Hibbân, İbn Abdilberr, İbnu'l-Kayyim, İbn Hazm, İbn Asâkir, Suyûtî, -söylediklerinden anlaşıldığına göre- Munzirî, muasır muhaddislerden el-Elbânî, Şuayb el-Arnaût, İbn Bâz, Ebu İshâk el-Huveynî, Ahmed el-Ğumârî hadisin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Ebu Dâvûd (*rahimehullah*) Sünen'inde şöyle demiştir: *"Abdurrahman (yani İbn Mehdî) bu hadisi nakletmez/rivayet etmezdi. Ahmed'e (yani İbn Hanbel'e) "niçin nakletmezdi" dedim, şöyle söyledi: "Çünkü O'na göre Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) Şa'bân'ı (hepsini veya çoğunu oruçlu geçirerek) Ramazân ile birleştirdi. Ancak (Alâ) ise Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)'den bunun aksini söylemiştir (bu hadis buna aykırıdır.) (Sonra Ebu Dâvûd şöyle demişir:) "Bu bana göre ise bunun (birleştirdiği hadisin) aksi değildir (araları cem edilebilir.)"*

Ahmed b. Hanbel'den (*rahimehullah*) şöyle dediği aktarılmıştır: *"İbn Mehdî'ye (rahimehullah) bu hadisten sordum, sahih olduğuna hükmetmedi ve bana nakletmedi. O bu hadis(i rivayet etmek)ten kaçınırdı. Alâ sikadır (güvenilir bir ravidir) ancak hadislerinden sadece bu kabul edilmez."* (Mesâilu Ahmed; Ebu Dâvûd, sy:315, el-İlel ve Ma'rifetu'r-Ricâl; Ahmed b. Hanbel, sy:160, el-Ma'rife; Beyhakî, 6/240)

Nitekim Muslim (*rahimehullah*) Alâ b. Abdurrahman-Babası-Ebu Hureyre

yoluyla 40'tan fazla hadis rivayet etmiş, ancak bu hadisi ise rivayet etmemiştir.

Yine İmam Ahmed bu hadis için *"münker bir hadistir"* demiştir. (Bkz: *es-Sunenu'l-Kubrâ; Beyhakî, 4/209*) Keza Yahya b. Maîn de (*rahimehullah*) böyle söylemiştir. (Bkz: *Fethu'l-Bârî, 4/129*)

Aynı şekilde Ebu Hâtim er-Râzî, Ebu Zur'a, Esrem, Beyhakî, muasır alimlerden İbn Useymîn, Mukbil el-Vâdiî, Abdulaziz et-Tarîfî de bu hadisi zayıf kabul etmişlerdir. İbn Hacer'in (*rahimehullah*) *"Fethu'l-Bârî"*de (4/129) söylediğine göre hadisi zayıf görenler alimlerin genelidir.

Binâen aleyh, hadisin zayıf olmasının sebebi, Şa'bân'ın 15'inden sonra da oruç tutulmasının meşru olduğunu gösteren sahih rivayetlere aykırı olmasıdır. Bu rivayetlerden ikisini zikredecek olursak;

- Âişe (*radiyallahu anha*) şöyle demiştir: *"Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'i Ramazân hariç herhangi bir ayın orucunu tamamladığını hiç görmedim."* İbn Hibbân'ın sahih bir rivayetinde bundan sonra şunu da söylediği geçmektedir: *"Azı hariç Şa'bân'ın tamamında oruç tutardı."* (Geniş bilgi için bkz: [Şa'bân Ayı](#)) Şa'bân'ın ilk 15'inin hepsinde oruç tutup son yarısında tutmayan biri bu ayın tamamını veya çoğunu oruçlu geçirme sünnetini yerine getirmiş olmaz.

- Ebu Hureyre (*radiyallahu anh*) Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: *"Sizden biriniz (öncesindeki son) bir veya iki günde oruç tutarak Ramazân'ı geçmesin. Ancak kişinin önceden (adeti üzere) tuttuğu bir oruç ise o günde oruç tutsun."* (Buhârî, Muslim) Dolayısıyla son iki günden daha fazlasının oruçlu geçirilmesinde ise bir beis yoktur.

Alimler bu Ramazân'ı geçme hadisindeki nehyin, Ramazân'dan olması ihtimali var diye ihtiyatlı davranmak için oruç tutan kimseler hakkında geçerli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak -hadisin sonunda da ifade edildiği gibi- normalde tutulan/adet haline getirilen bir oruç (*mesela Davud orucu veya Pazartesi-Perşembe orucu gibi*) bu son iki güne denk geliyorsa veyahut Şa'bân'ın tamamında veya çoğunda oruç tutma sünneti yerine getirilmek isteniyorsa o halde bu günlerde oruç tutulabilir.

Sonuç olarak bu hadisin zayıf olduğunu söyleyen alimler bununla amel edilemeyeceği için Şa'bân'ın 15'inden sonra nafil oruç tutmayı müstehab görürler. (Bkz: *Fethu'l-Bârî, 4/129*)

Buna karşılık diğer alimler ise bu hadisle diğer hadisler arasında bir çelişki

bulunmadığını, aralarının cem edilebileceğini, cem etme imkanı olduğu için hadisin sahih olduğunu söylemişlerdir. Bu sebeple Şâfiîler 16. günden itibaren Ramazân'a kadar oruç tutulmaması gerektiği görüşündedirler. Şâfiîlerin geneline göre bu haram, bazılarına göre ise tenzîhen mekruhtur. Ancak onlar mutlak olarak böyle söylemeyip diğer hadislerle cem ederek şu iki şekilden biriyle 15. günden sonra oruç tutulmasına cevaz vermişlerdir:

a) Kişinin adet haline getirdiği bir orucu varsa (*mesela Davud orucu; yani bir gün oruç tutup bir gün tutmaması veya Pazartesi-Perşembe orucu veya her aydan 3 gün oruç tutuyor ve adeti de ayın 15'inden sonra tutmaksa*) 15. günden sonrasında da bu adetini devam ettirebilir.

b) Şayet ilk 15 gün içinde oruç tutmaya başlamışsa ikinci yarısında oruç tutabilir. (*Bkz: el-Mecmû'; Nevevî, 6/399, Riyâzu's-Sâlihîn, sy:412*)

O halde şayet 15. günden önce hiç oruç tutmayıp 15'ten sonra oruç tutmaya başlamak isterse veya oruç adeti olmayan biri ise hadis gereği 15'inden sonra oruç tutamaz.

Tahâvî (*rahimehullah*) "*Şerhu Meâni'l-Âsâr*"da (2/84) bu hadisin, ikinci yarıda oruç tutmanın ağır gelip kendisini Ramazân orucundan zayıf düşüren kimse hakkında olduğunu söylemiştir. Fakat zayıflatmayıp bilakis Ramazân'a kuvvetli bir şekilde girmesine sebep olacaksa o zaman bu günlerde oruç tutulabilir.

İbn Hazm (*rahimehullah*) bu hadisle kastedilenin sadece 16. günde oruç tutmanın haram olduğunu, 17. gün ve sonrasında ise tutulabileceğini söylemiştir!

16. günden Ramazân'a kadar tutmama nehyi nafie oruçlarla ilgilidir. Geçmiş Ramazân'dan kazası olan birinin ise Ramazân girmeden önce bunları kaza etmesi vaciptir. Çünkü bir özür olmaksızın kaza borcu ile gelecek Ramazan'a girmek caiz değildir.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.